

PS-stik

Datum	Nûmer	Portefúljehâlder Deputearre Steaten
30-09-26	02516389	Namme portefúljehâlder: S. Knol
		Ynformaasje
		██████████, (██████████), Romte, Klimaat en Enerzjy

Underwerp

Vaststellen van de Omgevingsvisie *In werkenber Fryslân, klear foar de takomst* (2026)

Taheakken

1. Omgevingsvisie
2. Omgevingseffectrapport
3. Participatieverslag
4. Reactienota op zienswijzen ontwerp-omgevingsvisie

Utstel

Provinsjale Steaten beslute:

1. de Omgevingsvisie Provincie Fryslân *De romte diele* (2020) in te trekken
2. de provinciale Omgevingsvisie (POVI) *In werkenber Fryslân, klear foar de takomst* (2026) vast te stellen
3. de Omgevingsvisie in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking
4. kennis te nemen van de reactienota zienswijzen
5. kennis te nemen van het Omgevingseffectrapport (OER)
6. kennis te nemen van het participatieverslag

Oanlieding en gearfetting

Het is een wettelijke taak van de Provincie om een Omgevingsvisie te hebben. De Omgevingsvisie van Fryslân gaat over alle aspecten van het fysieke domein, maar ook over de voorwaarden voor het realiseren van brede welvaart, waaronder energie, wonen, economie, landbouw, landschap, erfgoed en mobiliteit.

De Omgevingsvisie is zelfbindend en bevat geen regels voor inwoners, bedrijven of andere overheden. Deze visie bevat de ambities, strategische doelen op de langere termijn en uitgangspunten/principes. Daarmee geven uw Staten ons college een strategische richting voor de verdere uitwerking in ruimtelijke programma's, de Omgevingsverordening projecten en andere instrumenten.

De POVI bestaat uit vijf delen. Wij hebben ervoor gekozen **eerst een deel visie** op hoofdlijnen te presenteren. We hebben daarbij aandacht voor de (maatschappelijke) opgaven waarvoor we ons in deze provincie gesteld zien. Die visie bestaat uit een korte uitleg van de integrale benadering van oplossingsrichtingen in 4 bewegingen, namelijk:

1. Naar een schone, gezonde, inclusieve en veilige leefomgeving met identiteit;
2. Naar een sterke landbouw en natuur in een klimaatbestendig Fryslân;

3. Naar vitale steden en dorpen in een verbonden Fryslân;
4. Naar een fossielvrije en circulaire samenleving.

In het eerste deel is tevens een hoofdstuk opgenomen over de realisatie van de ambities en doelen uit de POVI. Dat krijgt onder meer zijn beslag via provinciale Omgevingsprogramma's, het opnemen van regels in de Omgevingsverordening, het opstellen van (gemeentelijke) plannen en projecten en het uitvoeren hiervan. We sluiten het eerste deel af met hoofdstukken over de manier waarop we overheden, organisaties en burgers hebben betrokken bij het proces en een over de basis voor de keuzes, de omgevingseffectrapportage.

Daarna volgt het **tweede deel, thematische verdieping**, waarbij we vanuit de hoofdlijnen meer ingaan op de context van de thematische opgaven binnen de bovengenoemde bewegingen (denk daarbij aan thema's als wonen, bereikbaarheid, landbouw, natuur, water en bodem, landschap, economie). We benoemen hier de uitgangssituaties met daarbij de doelen en oplossingsrichtingen in samenhang met andere thema's. Dit doen we vanuit een integrale benadering. Dit deel biedt handvatten voor de ontwikkeling van beleid, plannen en initiatieven.

In het **derde deel, gebieden**, laten we zien hoe de oplossingsrichtingen uit kunnen werken in de verschillende gebieden in de provincie. Hierbij is de insteek gekozen om die gebieden uit te werken, die goed aansluiten bij de meeste beleidsterreinen. Het is een illustratieve manier van inzoomen, die al in meerdere beleidsdocumenten is toegepast en voor veel opgaven herkenbaar is: een gebiedsindeling in Oostergo, Westergo, Lage Midden, Gaasterland, Waddeneilanden Noordelijke en Zuidelijke Wouden. Wij voegen daar ook de grote wateren, het IJsselmeer en de Waddenzee, aan toe.

In het **vierde deel** is het bijbehorende **kaartmateriaal** opgenomen. Ook bij de kaarten zijn enkele verduidelijkingen doorgevoerd.

Het **vijfde deel** bevat de **bijlagen** bij de POVI.

Uitwerking in omgevingsprogramma's

In het eerste deel van de POVI is een hoofdstuk opgenomen over de realisatie van de ambities en doelen uit de POVI. Dat krijgt onder meer zijn beslag via provinciale Omgevingsprogramma's, het opnemen van regels in de provinciale Omgevingsverordening, het opstellen van (gemeentelijke) plannen en projecten en het uitvoeren hiervan. In de Omgevingsprogramma's vindt uitwerking en doorwerking van de POVI plaats. In de POVI is opgenomen dat de komende jaren wordt gewerkt aan de overgang van sectoraal beleid naar integrale Omgevingsprogramma's. Met als doel de huidige veelheid aan sectorale beleidsstukken terug te brengen naar een werkbaar aantal Omgevingsprogramma's. Vanuit integraliteit, uitvoerbaarheid, herkenbaarheid, navolgbaarheid, robuustheid, flexibiliteit, bestuurbaarheid en financiële sturing/control, lijkt het logisch om daarbij de structuur van de POVI aan te houden en toe te werken naar vier Omgevingsprogramma's in aansluiting op de vier bewegingen.

Foerch/rol Steaten

De Omgevingswet bepaalt dat een provincie een **Omgevingsvisie** vaststelt waarin het integrale, strategische langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving staat (art. 3.1 Omgevingswet). Uit de rolverdeling tussen PS en GS volgt:

1. PS stelt de Omgevingsvisie vast

De Omgevingsvisie is als strategisch beleid de bevoegdheid van Provinciale Staten, omdat zij de kaders bepalen.

2. PS kan de visie wijzigen of laten herzien

PS kan GS de opdracht geven een herziening voor te bereiden, of zelf via initiatiefvoorstellen wijzigingen aandragen. Dit volgt uit hun algemene recht van initiatief en hun bevoegdheid om provinciaal beleid vast te stellen.

3. PS controleert GS bij de voorbereiding

GS maakt een ontwerp-Omgevingsvisie en legt die ter inzage. Na de terinzagelegging van een ontwerpvisie worden zienswijzen verwerkt. PS controleert of GS dit goed doen en kunnen bijsturen. Dit blijkt uit de rolverdeling: GS bereidt beleid voor, PS stelt het vast en controleert.

4. GS besluit over de uitwerking van de Omgevingsvisie in Omgevingsprogramma's, PS besluit over de doorwerking van de Omgevingsvisie in de Omgevingsverordening.

Waar deze nieuwe Omgevingsvisie zal leiden tot aanpassing in de Omgevingsverordening, zullen uw Staten die voorstellen ter behandeling krijgen. Waar de Omgevingsvisie leidt tot het opstellen of aanpassen van Omgevingsprogramma's, is dat de bevoegdheid van ons College. In de POVI is opgenomen dat de komende jaren wordt gewerkt aan de overgang van sectoraal beleid naar integrale Omgevingsprogramma's. Met als doel de huidige veelheid aan sectorale beleidsstukken terug te brengen naar een werkbaar aantal Omgevingsprogramma's. Hoe dat vorm krijgt, wordt de komende tijd uitgewerkt. Uw Staten worden daarover geïnformeerd. Bij het opstellen van omgevingsprogramma's nemen we de Werkwijze Vaststellen Omgevingsprogramma's en Procesbesluit van 11 juli 2023 (kenmerk 02114342) die met uw Staten zijn afgesproken, in acht.

4.1 De POVI is aangepast naar aanleiding van de zienswijzen, zoals verwoord in de reactienota. Om een indruk te geven van de reactie op de zienswijzen, kan het volgende worden opgemerkt.

Uit de 115 zienswijzen blijkt brede betrokkenheid bij de Omgevingsvisie. De reacties hebben op verschillende onderdelen geleid tot aanscherping of verduidelijking van de POVI, terwijl op andere punten de bestaande koers is gehandhaafd. Het principe water en bodem sturend is verduidelijkt en consistentier uitgewerkt, onder meer voor waterberging, verzilting, bodemdaling en de Waddeneilanden (wel aangepast).

De Landbouwhoofdstructuur blijft uitgangspunt, maar de onderbouwing en relatie met andere ruimtelijke opgaven zijn aangescherpt (wel aangepast); verzoeken om een wezenlijk andere koers voor de landbouw zijn niet overgenomen (niet aangepast). Voor natuur en biodiversiteit is onder meer het Omgevingsprogramma Natuur en Biodiversiteit explicieter aangekondigd en krijgt het Aanvalsplan Grutto een duidelijker plek (wel aangepast), terwijl de inzet op gebiedsgerichte samenwerking en bestaande natuurdoelen overeind blijft (niet aangepast).

Bij wonen en leefbaarheid blijven de kernenstructuur en de hoofdlijn van de woningbouwpercentages gehandhaafd (niet aangepast), maar is meer ruimte voor maatwerk opgenomen en zijn de positie van het Fries Stedelijk Netwerk en Leeuwarden verduidelijkt (wel aangepast). Voor economie en bedrijvigheid zijn regionale economische ecosystemen, circulaire economie, werklocaties en de samenhang met bereikbaarheid sterker aangezet (wel aangepast). Veel zienswijzen gingen over de energietransitie. De POVI is op onderdelen aangepast voor onder meer energieplanologie, batterijopslag, energiehub's, warmte, vergisting en de mogelijke inzet van SMR's (wel aangepast).

Tegelijk blijven belangrijke beleidskeuzes, zoals de inzet op een brede energiemix, lokaal eigendom en verdere uitwerking in programma's en de Omgevingsverordening, in hoofdzaak overeind (niet of beperkt aangepast). Tot slot is de sturingsfilosofie verduidelijkt, zodat beter zichtbaar is wanneer de provincie samenwerkt, faciliteert, richting geeft of normeert (wel aangepast).

5.1 Het OER is aangepast mede op grond van de zienswijzen, maar vooral op grond van het advies van de commissie mer ter zake (bijlage 3c).

De Commissie mer waardeert het werk dat is verricht, maar vindt dat het OER op onderdelen onvoldoende navolgbaar en gebiedsgericht is. De belangrijkste adviespunten zijn: meer inzicht in de effecten per deelgebied, betere onderbouwing van effectbeoordeling en doelbereik, meer samenhang tussen water, bodem, landbouw, natuur en klimaat, en nadere aandacht voor Natura 2000, UNESCO-werelderfgoed, monitoring en vervolgbesluiten.

Naar aanleiding hiervan is het OER aangevuld en verduidelijkt, vooral met een gebiedsgerichte verdieping van het voorkeursalternatief en een nadere toelichting op methodiek, onzekerheden, monitoring en vervolguitwerking. De hoofdkeuzes van de POVI worden niet aangepast. Wel worden toelichtingen en accenten aangescherpt, onder meer over gebiedsgerichte doorwerking, water en bodem sturend, erfgoed en monitoring. Concrete maatregelen worden verder uitgewerkt in omgevingsprogramma's, gebiedsprocessen en de Omgevingsverordening.

Bestjoerlike foarskiednis

Nadat uw Staten op 29 mei 2024 de startnotitie Omgevingsvisie hebben vastgesteld, zijn wij in nauwe samenwerking met betrokken overheden en organisaties aan het werk gegaan om een contourenschets op te leveren, die uw Staten op 24 september 2025 behandeld hebben. Bij de behandeling van de Startnotitie POVI zijn de volgende moties aangenomen:

- 4092 [SMR opnemen binnen POVI](#)
- 4093 [POVI tussentijds PS moment](#)
- 4094 [Visie op behoud van rust en ruimte in Fryslân](#)
- 4095 [Burger en bedrijven geen B-artikel](#)
- 4096 [Terughoudend met visionaire kaarten in de POVI](#)

Bij de behandeling van de Contourenschets POVI zijn de volgende moties aangenomen:

- 4286 [Meer visie voor het platteland](#)
- 4287 [Fryslân lanbouw provinsje](#)
- 4288 [Klimaatambities ook met import](#)
- 4289 [Aan de slag met doarpsmolens](#)
- 4290 [Hoogspanningslijnverbinding ondergronds](#)
- 4291 [Borgen aangenomen moties in contourennota](#)
- 4292 [Wetterwaarmte en winnen restwaarmte](#)
- 4293 [Duidelijke landbouwhoofdstructuur](#)
- 4294 [Ruimte voor de gastvrijheidssector](#)
- 4295 [Duurzaam door samenwerking](#)
- 4296 [Geen voorbehoud kernenergie in omgevingsvisie](#)
- 4297 [Respect voor het Friese landschap](#)
- 4298 [380kv niet alleen door maar ook voor Fryslân](#)

In de ontwerp-Omgevingsvisie hebben we deze moties verwerkt en met dit definitieve voorstel voor de POVI beschouwen wij die moties als afgehandeld.

De ontwerp-Omgevingsvisie is wederom met de betrokkenen uitgewerkt en door ons College vastgesteld op 10 maart 2026. Deze ontwerp-Omgevingsvisie is aan Uw Staten toegestuurd en heeft van 11 maart tot en met 21 april ter inzage gelegen. Er zijn 115 zienswijzen op binnengekomen. Deze hebben wij gebundeld en samengevat en van een reactie per onderwerp voorzien in een reactienota (bijlage 4) Daarnaast is ook het Omgevingseffectrapport aangepast op basis van het advies van de commissie m.e.r.(bijlage 2)

Op basis van de ingediende zienswijzen en daarnaast technische, verhelderende en redactionele kleinere aanpassingen is het definitieve voorstel voor de POVI opgesteld die u in

bijlage 1) kunt vinden.

Ynhâldlik

- Arguminten

1.1 Het is noodzakelijk om de nu geldende Omgevingsvisie in te trekken om een nieuwe Omgevingsvisie in werking te kunnen laten treden.

2.1 De Omgevingsvisie en het OER voldoen aan de wettelijke eisen uit de Omgevingswet. De Omgevingswet bepaalt dat een provincie een Omgevingsvisie vaststelt waarin het integrale, strategische langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving staat (art. 3.1 Omgevingswet). Daarmee vormt de omgevingsvisie het (wettelijk omschreven) kader en grondslag voor provinciaal handelen, bijvoorbeeld in Omgevingsprogramma's, projecten en de (herziening van de) Omgevingsverordening. De wet stelt eisen aan inhoud en totstandkoming van een omgevingsvisie. Daarbij biedt deze visie een kader voor ons als provincie, medeoverheden, burgers en maatschappelijke partners. Deze Omgevingsvisie bouwt voort op de in 2020 vastgestelde Omgevingsvisie De Romte Diele, maar is niet slechts een geactualiseerde versie daarvan. Nadrukkelijker dan toen is de samenhang in de brede welvaart als overkoepelend begrip opgenomen. Daarmee worden inwoners meer centraal gesteld. Er is gekozen voor samenhangende bewegingen die recht doen aan de integrale afwegingen van de ruimtelijke aspecten voor oplossingsrichtingen van opgaven.

Bovendien wordt in het gebiedenhoofdstuk een illustratie gegeven hoe deze afwegingen kunnen uitpakken in verschillende gebieden in de Provincie.

2.2 Deze Omgevingsvisie bevestigt de eerder door uw Staten onderschreven koers zoals die werd voorgelegd in de Contourenschets. De moties die daarbij zijn ingediend, zijn verwerkt in deze omgevingsvisie.

2.3 Deze Omgevingsvisie bouwt voort op de kaders die in de Contourenschets zijn benoemd. PS heeft ingestemd met de Contourenschets.

4.1 Wij hebben met interesse kennisgenomen van de reacties van de indieners. Een aantal van die zienswijzen heeft geleid tot aanpassingen en verbeteringen van de visie. In de bijlage 4 vindt u deze per onderwerp gebundeld in een reactienota. Daarin voorzien we die onderwerpen van een reactie en een motivatie om al of niet te komen tot een (tekst)aanpassing. In algemene zin kunnen we constateren dat er verschillende reacties zijn binnengekomen om woningbouw ruimer toe te staan, om solitaire (dorps)molens niet te verbieden en verdergaande uitspraken te doen over het veenweidegebied. Deze reacties hebben niet geleid tot aanpassing. Reden om een zienswijze niet over te nemen zou kunnen zijn dat het niet binnen de kaders van de door PS vastgestelde Startnotitie en Contourenschets past. Voor veel reacties is wel een aanpassing toegevoegd in de POVI.

5.1 De wet stelt ook eisen aan inhoud en totstandkoming van een Milieueffectrapport. Wij hebben ervoor gekozen deze laatste uit te breiden met sociaal economische aspecten tot een Omgevingseffectrapport. Het OER is opgesteld volgens de bijbehorende processen in overeenstemming met deze wettelijke vereisten.

5.2 De Commissie m.e.r. heeft onze OER beoordeeld. Zij heeft kanttekeningen geplaatst over de zeggingskracht richting gebieden en dat heeft geleid tot deze aangepaste versie.

- Kanttekeningen en risico's

De Omgevingsvisie biedt kaders, maar is nadrukkelijk niet bedoeld voor de uitvoering. Daarvoor worden Omgevingsprogramma's opgesteld, waarin wordt uitgewerkt welke maatregelen ingezet worden om de doelen uit de Omgevingsvisie te bereiken. Een maatregel kan bijvoorbeeld het opstellen van regels in de Omgevingsverordening, het verlenen van subsidie of het opzetten van een project zijn. Er vindt jaarlijks gemiddeld één beleidsrijke

wijziging van de Omgevingsverordening plaats, hierbij kunnen dan de uitgewerkte wijzigingen naar aanleiding van de POVI worden meegenomen.

Er is beperkt aandacht voor monitoring: dit wordt uitdrukkelijk betrokken bij het opstellen van de Omgevingsprogramma's.

In deze POVI is nog geen rekening gehouden met de definitieve ontwikkelingen van het rijksbeleid op het gebied van landbouw en natuur, en water en bodem. Wel hebben wij geconstateerd dat huidige bewoording in de POVI zich goed verhoudt met de ontwerp nota Ruimte en in lijn is met het voorgestelde beleid inzake stikstof en evenzeer met dat inzake woningbouw. Het Rijk werkt nog aan de aanpassing van de ontwerp nota Ruimte naar de definitieve nota. Vaststelling van de definitieve Nota Ruimte wordt voorzien per eind 2026. Dan zullen ook de reacties op de zienswijzen, waaronder die van de provincie Fryslân en vanuit het Fries Stedelijk Netwerk, worden meegenomen.

Ofwagings

Welke toekomst voor de provincie vinden wij wenselijk, welke belangen wegen het zwaarst, en hoeveel sturing willen wij als provincie geven om die toekomst te realiseren?

Alternativen

Deze visie nu niet vaststellen zou betekenen dat de huidige Omgevingsvisie de Romte Diele onverkort van kracht blijft. Nadeel daarvan is dat er dan geen actueel kader beschikbaar is voor de nadere uitwerking in omgevingsprogramma's.

Deze visie niet nu vaststellen

De Omgevingsvisie geamendeerd vaststellen.

Finansjeel

De visie heeft geen financiële consequenties, dat blijkt pas als er ruimtelijke programma's zijn uitgewerkt.

Partisipaasje

De Omgevingswet schrijft voor dat we in de Omgevingsvisie verantwoorden hoe we omgaan met participatie, zowel in ons eigen participatiebeleid als wat betreft het komen tot een Omgevingsvisie.

In een dialoog met de samenleving is met allerlei mensen en organisaties gesproken over de stand van de Friese leefomgeving en de opgaven en kansen die op de provincie afkomen. Deelnemers wezen met name op het belang om als provincie duidelijke keuzes te maken en aan te geven waar ze met partijen naar toe wil werken. Urgente opgaven als woningtekorten, bereikbaarheid van voorzieningen, klimaatadaptatie, landbouw en natuur, en energietransitie vragen om oplossingen, met name op bovenlokaal niveau. Let daarbij wel op de schaal en herkenbaarheid van gebieden. Mensen hechten aan behoud van de menselijke maat en de identiteit van het landschap. In het bijgevoegde Participatieverslag in bijlage 3 verantwoorden we het gevolgde participatieproces en de resultaten daarvan.

Ferfolchrol PS

PS kunnen indien nodig op termijn de Omgevingsvisie aanpassen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een nieuw bestuursakkoord.

Ljouwert,
Deputearre Steaten fan Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

drs. ing. J.J. Algra, sekretaris

UTSTEL

Underwerp : **Provinsjale Omjouwingsfisy**

Provinsjale Steaten fan Fryslân

Nei it lêzen fan it útstel fan Deputearre Steaten fan Fryslân fan 18 augustus 2026 nr. 6758, oangeande

Oerwagende dat : de Omgevingsvisie een wettelijk verplicht instrument is onder de Omgevingswet en deze het strategisch kader vormt voor het provinciaal beleid voor de fysieke leefomgeving en dat met het vaststellen van deze Omgevingsvisie een actueel en samenhangend kader wordt gegeven dat richting geeft voor de verdere uitwerking in Omgevingsprogramma's, de Omgevingsverordening en daarmee aan de uitvoering.

Beslute : 1. de Omgevingsvisie Provincie Fryslân 'De romte diele' (2020) in te trekken;
2. de provinciale Omgevingsvisie (POVI) 'In werkenber Fryslân, klear foar de takomst' (2026) vast te stellen;
3. de Omgevingsvisie in werking te laten treden met ingang van de dag na bekendmaking;
4. kennis te nemen van de reactienota zienswijzen;
5. kennis te nemen van het Omgevingseffectrapport (OER);
6. kennis te nemen van het participatieverslag.

Sa fêststeld troch Provinsjale Steaten fan Fryslân yn harren iepenbiere gearkomste fan ,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

A.G. Rosier, griffier